הלכה · משנה תורה · מפרשים · מעשה רקח · ספר עבודה

מעשה רקח על הלכות כלי המקדש

רבי מסעוד חי רקח

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מעשה רקח על הלכות כלי המקדש

רבי מסעוד חי רקח

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מעשה-רקח-על-הלכות-כלי-המקדש/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה 202611200317-v39 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
הלכה א 5
הלכה ב 5
הלכה ג 5
הלכה ד 5
הלכה ז 5
הלכה ח 6
הלכה י 6
הלכה יא 6
הלכה יג 6
הלכה טו 7
הלכה יז 7
פרק ב 8
הלכה א 8
הלכה ב 8
הלכה ה 9
הלכה ו 9
הלכה ח 9
הלכה ט 10
הלכה י 10
הלכה יא 10
הלכה יב 11
הלכה יג 11
פרק ג 11
הלכה א 11
הלכה ג 11
הלכה ה 12
הלכה ו 12
הלכה ז 12
הלכה ט 13
הלכה יא 13
פרק ד 14
הלכה א 14
הלכה ב 14
הלכה ג 15
הלכה ה 15
הלכה ז 15
הלכה ח 15
הלכה ט 15
הלכה יא 15
הלכה יב 15
הלכה טו 16
הלכה יז 16
הלכה יט 16
הלכה כ 18
הלכה כא 18
הלכה כב 18
פרק ה 18
הלכה א 18
הלכה ד 18
הלכה ה 19
הלכה ח 19
הלכה יא 19
הלכה טו 20
הלכה טז 20
פרק ו 21
הלכה א 21
הלכה ד 21
הלכה ח 21
הלכה ט 22
הלכה י 22
הלכה יא 23

פרק ז 23
הלכה א 23
הלכה ב 23
הלכה ד 23
הלכה ו 23
הלכה יג 23
הלכה יד 24
הלכה טז 24
הלכה יז 24
הלכה יט 24
הלכה כ 24
פרק ח 25
הלכה א 25
הלכה ב 25
הלכה ג 25
הלכה ד 26
הלכה ה 26
הלכה ז 27
הלכה יא 27
הלכה יג 28
הלכה יד 28
הלכה טו 28
פרק ט 28
הלכה א 28
הלכה ב 28
הלכה ג 29
הלכה ו 29
הלכה ז 29
הלכה ט 30
הלכה י 30
הלכה יא 30
פרק י 30
הלכה ב 30
הלכה ג 31
הלכה ה 31
הלכה ו 31
הלכה ח 31
הלכה ט 31
הלכה י 31
הלכה יא 32

פרק א

הלכה א

מצות עשה וכו'. ק"ק דבספר המצוות עשין ל"ה פסק שיהיה לנו שמן וכו' ולא הזכיר עשייתו ועיין מ"ש רפ"ב:

הלכה ב

וככה עשהו וכו'. פ"ק דכריתות דף (ד') [ה'] אמרו מדקמייתי לה לקנמן בשם בתרי זמני הכרע אית ביה והקב"ה יודע בהכרעות ומאי בד בבד אמר רבינא שלא יניח משקל במשקל ונשקול ע"כ. ורבינו השמיטו לא ידעתי למה ועיין להרב קרית ספר ז"ל. ומ"ש רבינו

ושוחק כל אחד ואחד לבדו ע"כ הטעם דכיון שחלקן הכתוב במשקלם משמע שלא יערבם עד שישרה אותם וכ"כ הרב ז"ל:

הלכה ג

המור וכו'. ידוע מ"ש הראב"ד ומרן ז"ל ועיין מ"ש בס"ד רפ"ט דהלכות ברכות. ומ"ש בספרי רבינו

ומתגמרין בו כצ"ל וכן הוא בדפוס מגדל עוז:

הלכה ד

העושה וכו'. עיין מ"ש בזה בפ"ב הל' ט:

הלכה ז

אין מושחין וכו' ומלכי בית דוד בלבד. הכי איתא בפ"ק דכריתות דף ה' אך קשה קצת ממשיחת שאול שלא היה ממלכי יהודה ובספר מראות הצובאות ראיתי שכתב שנמשח בשמן אפרסמון וכמ"ש בגמרא על יהוא בן נמשי אך לא ידעתי איך לא ראה דברי רש"י שם ד"ה ולא מלכי ישראל משבא דוד אבל שאול נמשח ע"כ וכוונתו מבוארת דהאיסור דמלכי ישראל אינו אלא משהתחיל מלכות בית דוד וכ"כ הרמ"ע מפאנו ז"ל סי' ק"ב אך לא הזכיר דברי רש"י עיין עליו.

ומ"ש בספרי רבינו

שנאמר וכו' בדפוס מגדל עוז נמחק ונראה לענ"ד שיש להגיהו שהרי בהכרח דגזרת הכתוב היא שהרי ממלך אנו למדין לכהן גדול וכל המינויין כמ"ש פ"ד הל' כ' ובן מלך אין מושחין כמ"ש הל' י"א ובנוסח אחר כתב יד כתוב שנאמר והכהן הגדול מאחיו וכו':

הלכה ח

בבית שני וכו'. מפני שנגנז שמן המשחה בחורבן בית ראשון בעוונותינו הרבים כמ"ש רבינו רפ"ד דבית הבחירה וסדר הלבשת הבגדים ביארם רבינו פ"ד הל' י"ג:

הלכה י

והוא שיסוך ממנו בכזית. ידוע מ"ש הראב"ד ז"ל ומרן ז"ל הליץ בעד רבינו דר' יהודה דיליף נתינה בכזית היינו סיכה נמי והא דמסיים רב יוסף אבל סיכה לממשח מלכים וכהנים דברי הכל בכל שהו היינו במושח מלכים וכהנים שלא נמשחו וכו' ע"כ והקושי הגדול מבואר ועיין עוד להרב באר שבע ובס' צרור החיים ז"ל.

ובקוצר השגתי נראה לענ"ד דרך אחר והוא קרוב לדברי מרן הקדוש ויתורצו כל הקושיות והוא דמוכרח לומר דרבינו הבין דכי יליף ר"י לנתינה שהיא בכזית היינו לומר דסיכה יליף מנתינה וכדברי ר' מאיר אלא דר"מ יליף נתינה מסיכה דהוי בכל שהו ור"י יליף סיכה מנתינה ומאי דקא יליף ר"מ נתינה מסיכה ולא אמר סתמא דסיכה בכל שהו לא בא אלא לאפוקי מדרשת ר"י וכי קאמר תלמודא אבל סיכה לממשח מלכים וכהנים דברי הכל בכ"ש הכוונה למשיחה שצותה תורה למשוח המלכים והכהנים דלא בעינן כזית דאף דר"י מפרש להך סיכה בכזית מ"מ היינו דוקא לענין חיוב הזר דביה אירי קרא אבל עיקר המשיחה דהיינו סיכה מודה ואזיל דלא בעינן כזית אלא בכ"ש כלומר דאין לו שיעור כלל והטעם דבעינן כמין נזר וכא"ף יונית ובזו לא נאמר שיעור הכזית כלל ובזה נתיישבו כל דברי רבינו ואפשר ג"כ להעמיס פי' זה בדברי מרן ז"ל ולא תקשי עליה דיציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא וכמ"ש בס' באר שבע ז"ל:

הלכה יא

ויהואחז מפני יהויקים. הכי איתא בגמרא ושוב מקשי ומי הוה שמן המשחה והתניא משנגנז הארון וכו' ומתרץ רב פפא באפרסמונא דכיא ורבינו לא ביאר זה וכבר נתעורר בזה הרמ"ע מפאנו הביאו הכנסת הגדולה ז"ל ובהכרח צ"ל דכיון דממלכי בית דוד היה אילו היה שמן המשחה הוו צריכין למשחו בו. ומ"ש בספרי רבינו **ומסור** בדפוס מגדל עוז כתוב ומסורת:

הלכה יג

ואם נשברו מתיך אותם וכו'. בגמ' דזבחים דף פ"ח ת"ר כלי קדש שניקבו אין מתיכין אותם ואין מתיכין לתוכן אבר ע"כ וקשה דמנ"ל לרבינו היתר ההתכה אי משום דאין קדושתן מסתלקת מהם לעולם אימא דיגנזו דומיא דסכין שנפגם שכתב לקמיה וי"ל

דכיון דע"י ההתכה נעשים חדשים לגמרי שרי להתיכן ולא דמי לסכין שאין תיקון ההתכה שייך בו. ומ"ש בספרי רבינו
ועושה אותם כלי אחד בנוסח אחר כתב יד כלי אחר ברי"ש:

הלכה טו

סכין שנשמט וכו'. קצת קשה דלמה השמיט ההיא דאבא שאול סכין מטרפת היתה במקדש ונמנו עליה כהנים וגנזוה ופי' רש"י סכין מטרפת שהיתה רכה ליפגם פגימות דקות תמיד ומטרפת את הקדשים ע"כ ומשמע מדבריו שאין גונזין הסכין אא"כ נפגם פגימה גדולה שתקון ההשחזה ניכר בה כמ"ש לעיל מניה אבל אם היא פגימה דקה אין גונזין אותה אלא משחיזין ומתקנין אותה אכן בדרכה ליפגם תמיד פגימות דקות בזו הוצרכו לימנות כדי לגנזה וזהו חידוש גדול לפי' רש"י ז"ל אמנם לרבינו שסתם קשה וי"ל דלרבינו אין משחיזין כלל בין בפגימה גדולה בין בקטנה אלא שפעם אחת היה סכין שמצאו בו פגימה דקה מן הדקה ונסתפקו הכהנים או להשחיזה כיון שהיתה כ"כ דקה או לגנזה ונמנו לגנזה וכיון דלפי האמת כל פגימה שפוסלת הסכין אין לה תקנה אלא גניזה לכך סתם רבינו:
שאין עניות במקום עשירות. ראיתי להרב קרית ספר ז"ל שכתב דאין עניות במקום עשירות אפשר דהוי דאורייתא ע"כ ולכאורה הוא תמוה דא"כ הוי לעיכובא אם הוא דאורייתא ותקשי לפי' רש"י כמ"ש בדיבור הקודם וגם התוס' בשבועות דף י"א הקשו מההיא דערכין דף י' גבי מכתשת של מרע"ה שניקבה ונשברה ושלחו אומנין מאלכסנדרייא של מצרים ותיקנוה והכא אמרינן דאין עניות במקום עשירות ותירצו דמכתשת של משה שאני שהיתה מפטמת ביותר וכו' ע"כ ואי אין עניות וכו' הוי דאורייתא היכי מצינן לחלק בההיא דמשה רבינו ע"ה ויש ליישב. אכן קשיא לי דבכמה מקומות בתלמוד אמרינן בהיפך דהתורה חסה על ממונן של ישראל וי"ל דרבינו דקדק בדבריו שהקדים הכפות והקערות וכו' ושאר כלי השרת וכו' כלומר שדין זה דאין עניות וכו' לא נאמר אלא בכלי השרת שהם בהיכלו של מלך וראוי להשגיח בהם הרבה וכן זכיתי ומצאתי בס' עבודת ישראל ז"ל דף קי"ד עיי"ש:

הלכה יז

ושלישית ההין למדידת. טעות סופר הניכר הוא שכבר הזכירו לעיל מניה וגם בדפוס מגדל עוז נמחק:

פרק ב

הלכה א

ועשייתו מצות עשה שנאמר ואתה קח לך וכו'. קצת קשה דאמאי לא הביא מפסוק דועשית אותה קטרת ותו דבפ"א הוכיח לשמן המשחה מפסוק דועשית אותו שמן משחת קדש ועוד קשה דבהקדמתו כאן לא מנה אלא העשה דלעשות שמן המשחה ולא הזכיר עשיית הקטרת כלל גם בספר המצוות עשין כ"ח מנה הקטרת הקטרת בכל יום ולא הזכיר עשייתו כלל ובעשין ל"ה כתב שיהיה לנו שמן מוכן למשוח בו וכו' ושם בשורש י' כתב דאין למנות ההקדמות לעשיית המצות כגון קח לך סמים וכן קח לך בשמים ראש וכו' ע"כ ולפ"ז אתי שפיר שלא מנה שם מ"ע לעשיית שמן המשחה כמבואר אך קשה דבחיבורו מנאו למצות עשה בריש פ"א ועכ"פ דברי רבינו מעורבבין וסותרין למ"ש בסה"מ והנה ראיתי להכנסת הגדולה שהביא משם הר"ם לונזאנו ז"ל דהך מ"ע הוא על דרך ההשאלה כמ"ש כל מי שאינו מניח תפלין עובר בחמשה עשה ע"כ ועם כל זה לא עלתה לנו ארוכה כמבואר.

ואשר אני אחזה לי לענ"ד ולתקן כל דברי רבינו כאן ובסה"מ דלעולם שאין למנות ההקדמות אלא עיקר המצוה וטעמא אלימתא היא דאגע עצמך שעשה השמן או הקטרת ולא משח הכהנים והמלכים או לא הקטיר הקטרת איך נאמר שקיים המצוה הא למה הדבר דומה למצות פריה ורביה דאם נשא אשה ולא הוליד אין כאן קיום מצוה כלל וזהו טעמו של רבינו בסה"מ שמנה הקטרת הקטרת ושיהיה שמן המשחה מוכן למשוח כלומר שזהו תחילת קיום המצוה ולכך כאן הזכיר המ"ע בעשיית שמן המשחה להיותו תחילת המצוה אף שגמר קיומה ועצמותה אינו אלא תכליתה ולכך לא הזכיר מ"ע במשיחת המלך והכהן גדול בהל' ז' וכאן בדין עשיית הקטרת רמז לנו ג"כ עיקר המ"ע אך גמרו ותכליתו הזכירו בפי' ברפ"ג דתמידין ומוספין וגם שם בהקדמתו וכן נראה מדברי המבי"ט בקרית ספר ז"ל שבפרק א' כתב מצוה סתם וכאן לא הזכיר לשון מצוה כלל אלא הזכיר הפסוק וכו' ומפני שאין נפקותא בדבר לא דקדק רבינו בסדר הפסוקים כדבר האמור ובזה נמצאו כל דברי רבינו מכוונים:

הלכה ב

י"א סימנין נאמרו לו למשה מסיני. כתב מרן ז"ל ומפרש התם קרא דהוו י"א ע"כ. הרב באר שבע ז"ל דף ל"ו הקשה על רבינו ומרן ז"ל דאם היא הלכה למשה מסיני היכי פריך רב הונא מאי קראה הלא כל הל"מ לא בעי קרא וכו' ותו דרבינו בהקדמתו לפירוש המשניות מנה כל הלכות למשה מסיני ולא מנה זו ותירץ דאפשר לדחוק דהא דכתב

רבינו ושאר סמנין הל"מ לאו אמנין קאמר אלא על השמות והמשקל של הסמנין וכו' עיי"ש. אך אכתי קשיא לי למה באמת לא פירשה תורה משקל הסמנין כמו בשמן המשחה דכתיב מר דרור חמש מאות וכו' ומצאתי בס' יד אהרן נר"ו שציין בס' עדות ביעקב סי' י"א דף כ"א בשם חכם אחד בההיא דרבא דריש כריתות דשמן המשחה אינה באה לחצאין ומעשה הקטרת היה בא לחצאין ומפני כך הוצרך קרא לפרש משקלו והוא ז"ל תירץ בההיא ברייתא דר' יהודה שמן המשחה שעשה משה במדבר הרבה נסים נעשו לו מתחילתו לא היה אלא י"ב לוגין שמן ראה כמה יורה בולעת מהם כמה עיקרין בולעין כמה האור שורף ובו נמשח המשכן וכו' ולכך פי' משקלו בפסוק להודיע גודל עצמות הנס עיי"ש:

הלכה ה

יין קפריסין או יין לבן ישן. בנוסח אחר כתב יד קדמון נמחק כל זה:

הלכה ו

וכל מעשיה בקדש וכו'. כתב מרן ז"ל פ"ק דכריתות קדש היא קדש תהיה לכם כל מעשיה לא יהיו אלא בקדש וכו' וטעמא מדכתיב תרי זימני קדש ע"כ. כתב המל"מ ז"ל פסוק זה לא נאמר בקטרת כי אם בשמן המשחה ונראה דטעות סופר הוא וצ"ל פסוק אחר דקדש הנאמר בקטרת אך מדברי מרן נראה דגריס פסוק זה דכתיב ביה תרי קדש ע"כ ועל עליו ז"ל יש לתמוה דהיכי נחה דעתו בט"ס לחוד ואכתי קשה טובא דלמה לא דרשו כן בשמן המשחה גופיה דביה כתיב קדש תרי זימני ואילו בפרק ראשון לא הזכיר רבינו דין זה כלל ותלמידי הנבון כה"ר **משה לחמיש** תירץ דהן הכי נמי דמשה רבינו ע"ה עשאו בקדש אלא דכיון שלא נעשה כי אם אותו לא חשו חז"ל להזכירו משום דמאי דהוה הוה ונכון:

או בכלי של חולין. בנוסח אחר כתב יד קדמון נמחק:

הלכה ח

חסר אחת מסממניה חייב מיתה וכו'. צ"ע אי ריבה בסמניה אי הוי דינה כחסר או לא ומסתברא דמשום ביאה רקנית ליכא דהא אית ביה כל מ"ש בתורה אך משום קטרת זרה איכא עכ"פ וכן מצאתי להרב באר שבע שתפס כן במושלם עיין עליו ודע שבסוף הלכות עבודת יום הכיפורים פסק רבינו חסר מן הקטרת אחד מסמניה או מעלה עשן חייב מיתה עליה שנא' וכו' ע"כ ומדהשמיט כאן מעלה עשן משמע דאין חיוב זה אלא ביום הכיפורים משא"כ בהי"א סמנין דאף בשאר ימות השנה אם חסר חייב ועיין להרב"ש

והפר"ח או"ח סי' קל"ג והמל"מ וס' מקראי קדש להרב חיים אבועלפיה ז"ל דף קכ"ה מ"ש על דברי הרב ב"י ורש"י ז"ל:

הלכה ט

אע"פ שלא עשה המשקל כולו וכו'. קשה קצת דבפ"א הל' ד' פסק העושה שמן המשחה כמעשה הזה וכמשקל הזה שלא הוסיף ולא גרע חייב כרת וכו' משמע דאם עשה חציו או שלישו פטור ולפי מ"ש מרן ז"ל שם בראש הפרק דדין השחיקה שכתב רבינו יליף לה מקטרת היה לו להשוות הדין גם בזו ואין זה קשה דשאני שחיקה דאין בה הפסד אם יערבם תחילה או ישחוק כל אחד לבדו משא"כ חיוב כרת או קרבן אין לחייב אלא בראיה ברורה ובפ"ק דכריתות דף ה' תירצו דבשמן המשחה כתיב במתכונתה לא תעשו כמוהו כמוהו הוא דאסור אבל חציו שפיר דמי גבי קטרת כתיב והקטרת אשר תעשה כל עשיה דקטרת אפשר דמקטיר פרס שחרית ופרס בין הערבים:

הלכה י

אלא דינו כדין הנהנה מן ההקדש. בסוף פ"ה דהל' מעילה פסק רבינו דאם הריח בקטרת כשתעלה תמרתו חייב ולא בא לאפוקי מקודם לכאן אלא רבותא אשמועינן דדוקא אחר שתעלה הוא דפטור אבל קודם לכן אפילו בשעת עלייתו חייב וכ"ש קודם לכן שהרי עדיין לא נעשית מצותו:

הלכה יא

ואם הקטיר עליו קטרת אחרת שאינה כזו. קשה קצת דתפוק ליה דחייב מיתה כמ"ש בהל' ח' ואיך ילקה ג"כ ואפשר לומר דע"י המלקות יפטור מן המיתה כמ"ש כל חייבי כריתות שלקו נפטרו מידי כריתתן דהא עכ"פ ביאה ריקנית היא כיון שאינה כמו הקטרת שציותה תורה אי נמי י"ל דהכא בחסר מהמשקל קאמר דלא מצינו חיוב מיתה אלא בחסר מסמניה אבל חיסור המשקל לא שמענו מיתה אלא מלקות מהך קרא.

והנה ראיתי בס' צרור החיים ז"ל שהביא משם מהר"י אלפנדרי ז"ל שנסתפק למה לא פי' רבינו השיעור אי הוא בכל שהוא או בכזית והביא כמה ראיות לדבר עיי"ש. ותמהתי על שניהם ז"ל דמדברי רבינו רפ"ה דאיסורי מזבח מבואר דשיעורו בכזית שהרי כתב שם הל' ב' וז"ל נפל מהם כל שהוא בקטרת נפסלה ואם הקטיר ממנה בהיכל לוקה ואין הקטרה פחותה מכזית ע"כ ובין אם נפרש דמ"ש תחילה ואם הקטיר ממנה בהיכל לוקה דהיינו בכזית דוקא כמו שסיים בין אם נפרש דבכל שהוא קאמר מרבוייא דכל עכ"פ שמעינן מדבריו דבסתם הקטרה לא מחייב אלא בכזית ופשוט:

הלכה יב

ולפי ששכח דוד ונשאו על העגלה נפרץ פרץ בעוזא. מרן ז"ל ציין פרק אלו נאמרין וראיתי להכנסת הגדולה ז"ל בנימוקיו על רבינו שתמה עליו דמהיכן נפקא ליה זה וגם על מרן ז"ל שציין מפ' אלו נאמרין דאדרבה משם מוכח דעוזא בחטאו מת למר כדאית ליה ולמר כדאיתא ליה וכו' עיי"ש. ואין ספק דשגגה יצאה מלפני השליט דהרי שם באותו מקום מבואר כדברי רבינו ומרן ז"ל דרש רבא מפני מה נענש דוד מפני שקרא לדברי תורה זמירות וכו' א"ל הקב"ה דברי תורה שכתוב בהן התעיף עיניך בו ואינינו אתה קורא אותם זמירות הריני מכשילך בדבר שאפילו תנוקות של בית רבן יודעים אותו דכתיב ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקדש עליהם בכתף ישאו ע"כ ופי' רש"י נענש דוד שמת עוזא על ידי ע"כ הרי מבואר יוצא כדברי רבינו ומרן הקדוש וכן פירש רש"י בשמואל ב' סי' ו'.

ונראה פשוט משום דקרא כתיב שכשראה עוזה ששמטו הבקר והארון היה מתנודד אחז בו שלא יפול ח"ו וזה גרם דוד ע"י שנשאו בעגלה ואף שעוזה חטא מ"מ זכותו של דוד היה לו לעמוד בזה אלא ודאי שלא נענש אלא על ידו ופשוט הוא:

הלכה יג

נושאין פנים כנגד פנים. מרן ז"ל לא ציין מהיכן נפקא ליה ונראה דיש ללמדו מההיא דפ' אלו נאמרין דאמרינן שהארון נושא את נושאיו ואם היו מהלכין הנושאין כדרכם לא היה הנס ניכר ודין אחוריהם לחוץ היא מילתא דמסתברא טפי ודו"ק:

פרק ג

הלכה א

בין רצו בין שלא רצו. עיין מ"ש לקמן הל' ז':

הלכה ג

לוי האונן וכו'. ילקוט דף רמ"ה ר' יעקב יכול יהיו הלוים [אסורים] באנינה לשיר ת"ל כאלה אני אסור באנינה ואין הלוים אסורים באנינה לשיר. ומ"ש בספרי רבינו **שאין עולה על הדוכן** נוסח אחר כתב יד קדמון שאין משיאין לכהונה וכו':

שעיקר השירה שהיא עבודתה בפה. לכאורה קשה טובא דלקמן הל' ו' פסק דחליל דוחה שבת מפני שהוא חליל של קרבן וחליל של קרבן עבודה היא ודוחה את השבת ע"כ. משמע דאתי כמ"ד עיקר שירה בכלי ומשו"ה דחי שבת וידוע שהתוס' ז"ל הקשו קושיא זו בערכין דף י"א ד"ה לא דכו"ע וכו' ותירצו דההיא דבי"ב יום בשנה ר' יוסי בר

יהודה היא ע"כ ואין תירוץ זה עולה לדברי רבינו שהרי פסק לשתיהם אמנם בסוכה דף נ"א ד"ה כתנאי תירצו משום דאין שבות במקדש ובס' לחם יהודה ז"ל כתוב שזו היא דעת רבינו עיין עליו. ולענ"ד נראה הדבר רחוק מאד דאם איתא דטעמא משום שבות ולעולם דעיקר שירה בפה איך כתב רבינו דחליל של קרבן עבודה היא ודוחה שבת דמשמע דאף אם היתה אב מלאכה גמורה דוחה שבת כיון דעבודה היא והטעם כמ"ש הרשב"א שם דקרוב היה שיתקלקל הכלי זמר וצריכין לתקנו גם ראיתי לרבינו פ"י דשבת הל' ו' שכתב נימת כינור שנפסקה קושרין אותה במקדש אבל לא במדינה משמע דאף קשר של קיימא שהוא אב מלאכה שרי וכן פירש רש"י שם וא"כ ס"ל לרבינו דצורך קרבן לגמרי קאמר כפשט דבריו ז"ל. שוב ראיתי להרב קרית ספר ז"ל שכתב וז"ל וחליל נמי הוה דחי שבת אע"ג דלא הוי מדאורייתא דליכא כלי שיר מדאורייתא אלא חצוצרות ואפ"ה בשעת קרבן הוה דחי שבת החליל כדאמרינן דליכא אלא שבות בעלמא ע"כ:

הלכה ה

עשה אותה מן הגרוטאות וכו'. עיין מ"ש פ"ג דבית הבחירה הל' ה':

הלכה ו

וחליל זה וכו'. פי' הרע"ב ר"פ החליל דהרבה מיני זמר היו שם ועל שם שחליל קולו נשמע יותר מן האחרים נקראו כולם על שמו ומה שקשה על זה עיין מ"ש בהל' ג':

הלכה ז

ואינו נכנס לעבודה עד שיגדיל ויהיה איש. עדיין לא נתלחלח הדיו שכתב רבינו **שאינו נכנס לעזרה לעבודה עד שילמוד ה' שנים וכו' עד שלשים** וכבר תירץ מרן הקדוש ג' תירוצים. ולענ"ד נראה עוד ע"פ מ"ש רבינו בריש פרקין דמצות עשה על הלוים בין רצו בין שלא רצו עיי"ש. והכא אשמועינן דזה המ"ע לא חייל עליו לגמרי עד שילמוד ה' שנים ויגיע לשלשים אמנם התחלת חיובו ודאי דמשנעשה איש הוא וכן זכיתי ומצאתי להרדב"ז שנדפס מחדש ח"ב סי' צ"ח. אלא דקשה טובא דמרן ז"ל כתב דדין זה הוציאו מדתנן פ"ב דערכין אין קטן נכנס לעזרה לעבודה אלא בשעה שהלוים עומדים בשיר וכו' ע"כ משמע דקטן כפשוטו קאמר דהיינו שלא הביא שתי שערות דאי בהביא שתי שערות הא לא הותר אלא בשעה שהלוים עומדים בשיר ורבינו התיר סתמא אלא ודאי דבלא הביא שתי שערות קאמר ובפ"ה הל' ט"ו הביא רבינו דין זה גבי כהן וז"ל כשיגדל הכהן ונעשה איש הרי הוא כשר לעבודה וכו' ואינו נכנס לעזרה לעבוד תחילה אלא בשעה שהלוים אומרים שירה ע"כ וכבר השיגו הראב"ד ז"ל דהך דינא איתיה במשנה לענין לוי ורבינו העתיקו לענין כהן ומרן ז"ל תירץ דרבינו מפרשה ג"כ לענין לוי והוא הדין לכהן

דמאי שנא וצ"ל לדעת רבינו דקטן דתנן היינו שהביא שתי שערות דאילו פחות מכאן פסול הוא לעבודה ע"כ והוא היפך מ"ש כאן דקטן הוא כפשוטו ותו אי לענין לוי מתניא איך העתיק רבינו הדין בכהן ולא הזכיר הלוי כלל ותלי תניא בדלא תניא. וי"ל עם מ"ש מרן ז"ל שם דמדתנן לעבודה משמע דמיירי בכהן דאילו בלוי שאומר בשיר אינה עבודה אלא עבודת עבודה ע"כ נמצא דבהך מתני' פתיך ותני כהן בהדי לוי מפני שדינן שוה בזה ולכך רבינו לא נזהר בדבריו לבאר הדין גבי לוי ודי לו במה שביארו גבי כהן וכן עיקר הדין דקטן כפשוטו הזכירו כאן וילמד שם מכאן והמשנה דקתני קטן הכי מפרשה לדעתו ז"ל ותו דמרן ז"ל כתב שם לשון דוצ"ל כלומר דאף דסתם קטן היינו שלא הביא שתי שערות וכמ"ש הוא עצמו כאן מ"מ הכא צ"ל דרבינו מפרש דקטן בשנים קאמר אף שכבר הביא שתי שערות וכאילו מתני' לצדדים קתני מכח דיוק דעבודה דקתני ועיין עוד להפר"ח והרב לחם יהודה ז"ל:

הלכה ט

שמואל הרואה וכו'. תקנה זו הביאה רבינו לקמן פ"ד הל' ג' גבי כהנים ג"כ ולא מצינו דבר זה אלא מההיא ברייתא דפרקא בתרא דתענית וצ"ל דכהנים ולוים היו שוין בדבר זה ומוכרח הוא לפי מה שהביא מרן ז"ל מההיא דכל ראש משמר דפרק דלקמן הל' י"א דאמה שכתב מתחילה קאי דהיינו כהנים אך למ"ש מרן ז"ל דלמה הוצרכו הכהנים לפייס היה לראשי האבות לחלק וכו' כמו שהיו עושים הלוים וצ"ע ע"כ. ונראה ע"פ מ"ש ברפ"ב דיומא גבי פייס דתרומת הדשן דפריך תלמודא והא מעיקרא מאי טעמא לא תקינו רבנן פייסא מעיקרא סבור כיון דעבודת לילה היא לא חשיבא להו ולא אתו לאנצויי וכו' ע"כ משמע דהוצרכו להפייסות מפני העבודות החשובות וידוע דעבודות המוטלות על הכהנים נקראו עבודה והמוטלות על הלוים נקראו עבודת עבודה שאינן עבודות חשובות כל כך כמותן וכמ"ש מרן ז"ל פ"ה הל' ט"ו עיי"ש א"כ בהני דהוו חשובות כגון קטרת וקרבנות איכא למיחש לאנצויי ולכך תיקנו פייס משא"כ בעבודת הלוים דדי במנוי ראש המשמר ועיין בס' ידי אליהו ז"ל שהביא עוד טעמים אחרים:

הלכה יא

לוים שעבדו וכו'. דברי רבינו מגומגמים הרבה דמדברי הגמרא משמע דמשורר ששיער אינו אלא באזהרה וכן פסק הסמ"ג ז"ל ומדברי רבינו נראה שהוא במיתה ומרן ז"ל כתב דפסק כאביי דבתרא הוא וקשה טובא חדא דכיון דדחי תלמודא דכו"ע אזהרה היא וכו' ואביי שתק משמע שהודה בדבר ועוד איך יפסוק רבינו לחומרא לחייבו מיתה תו קשה טובא דמשמע התם דלכו"ע משורר שסייע אינו אלא מדרבנן ולמר אפילו איסור מיתה

וכו' דמשמע דהוי דלא כמאן ודבר רחוק מן השכל שיהא שוה מסייע לעובד עבודה גמורה ומרן ז"ל כתב דגירסא אחרת היתה לו לרבינו עיין עליו.
לכך נראה לענ"ד להסביר דברי רבינו עם דברי הגמרא עם כי לשונו בקיצור ולא ביאר וזהו שכשכתב רבינו
וכן הלוים עצמן מוזהרין שלא יעשה אחד מלאכת חבירו וכו'. היינו כפשוטו שאין כאן אלא אזהרה ולכך יליף לה מאיש איש על עבודתו ומסייע שהזכיר אינו אלא כלפי האיסור ומ"ש עוד
לוים שעבדו עבודת הכהנים או שסייע לוי במלאכה שאינה מלאכתו וכו'. היינו שסייע בעבודת הכהנים שהרי אינה מלאכתו כלל ולא חש לשנטעה שהרי כבר הקדים דבמלאכת חבירו אין בו אלא אזהרה א"כ איך יתכן שיהא המסייע במיתה אלא ודאי דבמלאכת הכהנים דוקא קאמר וכמו שהקדים מדכתיב אל כלי הקדש ואל המזבח לא יקרבו דאפילו קריבה בעלמא הרי הם במיתה נמצא שפסק כמסקנא דתלמודא דמשורר ששיער אינו אלא באזהרה ומינה דמסייע בעלמא אין בו אלא איסור מדרבנן אלא שרבינו כללו בהנך לענין האיסור הוא הנראה לענ"ד דמוטב לסבול דוחק הלשון מדוחק הענין:

פרק ד

הלכה א

ומצות עשה היא להבדיל וכו'. פשטן של דברי רבינו דעיקר המ"ע לא קאי אלא לקדשם ולהכינם לקרבן כמשמעות קרא דוקדשתו כי את לחם אלהיך הוא מקריב ודרשו ז"ל וקדשתו בעל כרחו.

הלכה ב

ושוב כתב **וצריך כל אדם וכו'**. כלומר דאף דאין זה עיקר המ"ע מ"מ דין הוא שצריך לכבדם וכן נראה מלשון הפתיחה לאלו ההלכות שכתב לקדש הכהן לעבודה ע"כ אמנם בפ' הנזקין דף נ"ט תנא דבי ר' ישמעאל וקדשתו לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון וליטול מנה יפה ראשון וצ"ל דלכל דבר שבקדושה הוא עיקר המ"ע ובו נכלל הכבוד ג"כ וכל זה כדי שיהיו מוכנים לעבודתו יתברך. ובזה אתי שפיר דמרן ז"ל כתב דרבינו מנאה בספר המצוות ושם עשין ל"ב משמע דעיקר המ"ע הוא הכבוד וההדור וכו' אף שהכנסת הגדולה ז"ל לא הבין כן אלא דבסה"מ פי' באופן אחר ולענ"ד נראה דהכל הולך אל מקום אחד:

לפתוח בתורה ראשון. כאן סתם הדברים ובפירוש המשנה ס"פ הניזקין הכריח שזה לא נאמר אלא בכהן ת"ח אבל אם היה ע"ה ויש ת"ח גדול ממנו אסור להקדימו עיי"ש וכן דעת הרי"ף הביאו הסמ"ג עשין קע"א:

הלכה ג

ובימי שמואל וכו'. עיין מ"ש בפרק הקודם הל' ט':

הלכה ה

במה דברים אמורים וכו'. תמיה מילתא למה השמיט מה ששנינו שם ושאר קרבנות צבור מקריב את הכל ואמרו בגמ' לאתויי פר העלם וקיץ המזבח והמל"מ ז"ל הניחו בצ"ע ואולי דכיון שביאר רבינו דדוקא בקרבנות הרגלים והביא הראיה וכו' מינה שבשאר אינן שוין:

הלכה ז

ואפילו חטאת ואשמו. בדפוס מגדל עוז ואפילו חטאתו ואשמו. ומ"ש בספרי רבינו **ואכילתו** בדפוס מגדל עוז נמחק:

הלכה ח

הרי הקרבן כלו. בדפוס מגדל עוז הרי הקרבן נאכל לאנשי משמר:

הלכה ט

היה טמא וכו'. לשון רבינו מגומגם הרבה וכבר עמד עליו מרן ז"ל אך על מ"ש והשתא קשה דהתם כתב וכו' וכאן כתב שהוא לאנשי משמר וכו' ע"כ, קצת קשה דגם בהל' ח' בדין זקן או חולה כתב שהוא לאנשי משמר:

הלכה יא

עד שיהיה כל בית אב וכו'. וכתב המפרש פ"ק דתמיד וכל משמרה מתחלקת לו' בתי אבות כנגד ימי השבוע ובשבת עובדים כלן ביחד וחולקין יחד ע"כ. והרע"ב בריש מס' תמיד כתב המשמר היה מתחלק לז' בתי אבות כמנין ימות השבוע כל אחד עובד יומו ע"כ הרמ"ע כתב יד. ומרן ז"ל לא ציין מהיכן נפק"ל ועיין בפ"ג הל' ט':

הלכה יב

ואם אין שם שמן וכו'. היינו בבית שני שלא היה שם שמן המשחה ואף בבית ראשון אחר שנגנז שהרי נגנז סמוך לחרבן בית ראשון כמ"ש רבינו רפ"ד דבית הבחירה וכ"כ כאן פ"א הל' ח':

הלכה טו

ואין ממנין שני כהנים גדולים כאחד. ונראה דיתכן כגון שנעדר הכהן גדול בערב יום הכיפורים וצריכין למנות שנים בהכרח אשמועינן דאין ממנין שניהם כאחד אלא בזה אחר זה ומ"מ הוא מגומגם שמנוי הכהן גדול לא היה אלא אחר שנפסק הראשון כמ"ש רבינו פ"א דעבודת יום הכיפורים:

הלכה יז

וממנין אמרכלין וכו' ומפתחות העזרה בידם. הקשה המל"מ דבריש תמיד וריש מדות שנינו זקני בית אב ישנים שם ומפתחות העזרה בידם והרב באר שבע תירץ דהתם במפתחות של חדרים שהיה בהם ממון הקדש והכא במפתחות שאר החדרים והוא ז"ל חלק עליו וכתב דמפתחות העזרה לעולם היו ביד הזקני בית אב אלא שלא היו רשאין לפתוח עד שיבאו האמרכלין וכו' ועוד כתב דהכא בשהיו צריכין שום דבר אבל לעבודה היו האמרכלין וכו' ע"כ. והרואה יראה שכל הדרכים בחזקת סכנה ובפרט שרבינו פ"ח דבית הבחירה הל' ה' העתיק המשנה דזקני בית אב היו ישנים שם ומפתחות העזרה בידם ובפירוש המשנה פ"ה דשקלים העתיק דין התוספתא אמתני' דאמרכלין סתמא וכ"כ הרע"ב ז"ל שם ולא אשתמיט להו אפילו דיבור לחלק בין זו להההיא דתמיד ומדות. לכן נראה יותר דאלו האמרכלין הן הן הזקני בית אב ולכך אין פוחתין משבעה כנגד ימות השבוע ולכך סתם רבינו הכא ובפירוש המשנה וכ"כ הרע"ב ז"ל כן נ"ל וא"צ לשום דוחק ואף שרבינו כתב לקמן אמרכל וראש בית אב לשתים אפשר דזקני בית אב אינן ראש בית אב:

הלכה יט

כהן גדול המשוח קודם למרובה בגדים. ברייתא בשלהי הוריות לענין שביה ורבינו כתב סתם דהוא הדין לכל דבר ובשו"ת הרמ"ע מפאנו ז"ל סי' ק"ב נשאל דבמאי עסקינן אי בבית ראשון נמשחיה ואי בבית שני מי איכא משוח והשיב ז"ל לעולם בבית ראשון ובנתרבה ביום הכיפורים שאין משיחתו דוחה לא שבת ולא יו"ט ע"כ. ולכאורה דבריו תמוהים חדא דמנ"ל שאין משיחתו דוחה יום הכיפורים אפילו אם יארע בשבת הוא מכיון שהותרו כמה מלאכות והם בכהן גדול דוקא פשיטא שתדחה המשיחה דצורך גבוה היא ותו דמרובה בגדים מנ"ל שהיה נוהג בבית ראשון כלל דזה לא הותר אלא בבית שני מחמת העדר שמן המשחה כמ"ש רבינו פ"א הל' ח' ואי ממ"ש פ"ק דיומא אמתני' דמתקנין לו כהן אחר פשיטא אירע בו פיסול קודם תמיד של שחר מחנכין אותו בתמיד של שחר אלא אירע בו פיסול אחר תמיד של שחר במה מחנכין אותו ומסיק רב פפא

עבודתו מחנכתו מי לא תניא כל הכלים שעשה משה משיחתן מקדשתן מכאן ואילך עבודתן מחנכתן ה"נ עבודתן מחנכתו ע"כ וכן פסק רבינו פ"א דעבודת יום הכיפורים הרי דלא היו רשאין למשחו בשמן המשחה ולא מצאו תיקון אלא ע"י העבודה אך נראה דאין זה הכרח דהרי גופא דמתני' לא איירי אלא בבית שני דאין שם שמן המשחה דקתני מפרישין כהן גדול מביתו ללשכת פלהדרין ומוכח בגמ' התם דקורין לה שם זה מתוך שנותנין עליו ממון לכהונה ומחליפין אותה כל י"ב חודש כפרהדרין הללו לפיכך היו קורין אותה פרהדרין ופי' רש"י שכהני בית שני היו עומדים ע"י ממון שנותנים על כהונה גדולה למלכי חשמונאי ע"כ. וכיון דמתני' בבית שני איירי ממילא שמה שאמרו בגמ' עלה קאי ומפני שלא היה שם שמן המשחה אמרו שקודם תמיד של שחר מחנכין אותו בח' בגדים.

ומזה קשה ג"כ להרב באר שבע ז"ל בשלהי הוריות שנראה שהבין מזאת הסוגיא דאין המשיחה דוחה יום הכיפורים וכבר הוכרחנו דהך סוגיא בבית שני דוקא היא וכ"מ מפורש בפי' רש"י בנזיר דף מ"ז שכתב וז"ל ומשוח שעבר כלומר קודם שנגנז שמן המשחה אירע קרי בכהן גדול ומינו אחר תחתיו ומשחוהו וכו' ע"כ. וכ"כ התוס' שם ועוד נתעצם הרב באר שבע להקשות דאיך יתכן בעולם כהן משוח ומרובה בגדים בהשואה אחת ובזמן אחד דאם אירע במשוח פיסול ומכח זה מינו המרובה בגדים א"כ הו"ל למימר כהן משוח שעבר קודם למרובה בגדים ומדקאמר סתם משמע דבשוין איירי וזה לא יתכן והנה התוס' שם כתבו דמשוח ומרובה בגדים משכחת לה בדור אחד כגון שנמשח לכהן גדול ושוב נגנז שמן המשחה ואירע קרי למשוח ביום הכיפורים ומינו אחר תחתיו מרובה בגדים אלא שהקשו ע"ז דא"כ הו"ל למימר משוח חזי לעבודה וכו' ע"כ והיינו משום דבסופא דאיך קתני משוח שעבר ומרובה בגדים וכו' מכלל דרישא בדחזי קאמר אמנם בברייתא דידן דאין שם חלוקא זו שפיר מצינן לפרושה הכי דהמשוח נפסל מחמת קריו או שאר הטומאות ומינו אחר בשמונה בגדים כגון שאירע הפיסול קודם תמיד של שחר והרי שניהם בדור אחד.

ואין להקשות ממ"ש רבינו אח"ז

דמרובה בגדים העומד לשרת קודם למשוח שעבר מחמת קרי די"ל דההיא בשעדיין לא נטהר המשוח ולכך המרובה בגדים עדיין הוא משרת והוא קודם ורישא איירי בחזר לכשרותו דאז קודם למרובה בגדים:

ומשוח מלחמה קודם לסגן. בהגהות מהרמ"ע ז"ל כתב יד מצאתי שכתב וז"ל תימה שהרי בפ"ב דתענית אמרינן בת כהן גדול שואלת מבת סגן ובת סגן שואלת מבת משוח

מלחמה בת משוח מלחמה שואלת מבת כהן הדיוט עכ"ל. ומעין קושיא זו הקשו בנזיר דף מ"ז איבעיא להו משוח מלחמה וסגן אי מנייהו עדיף משוח מלחמה עדיף דחזי למלחמה או דלמא סגן עדיף דחזי לעבודה וכו' ותירץ דלהחיותו משוח מלחמה עדיף מאי טעמא דתלו ביה רבים ולענין טומאה סגן עדיף ע"כ נמצא דכאן לענין קדימה ודאי דמשוח מלחמה עדיף משא"כ לדבר אחר סגן עדיף שהרי אמרו שם למה תקנו סגן לכהן גדול שאם אירע בו פיסול נכנס ומשמש תחתיו א"כ הרי הוא ככהן גדול והוא קרוב לו לכך שואל את בתו ממנו ואפשר עוד דכיון דכהן גדול צריך לגדלו משל אחיו ושיהא גדול מכלם בעושר כמ"ש רבינו בפ' שאח"ז מעתה גם הסגן צריך בהכרח שיהא עשיר ביותר דמגדולת העבדים גדולת האדון נודעת:

הלכה כ

וכשימות המלך וכו'. עיין מ"ש פ"א הל' ח' וי"א. ומ"ש **אע"פ וכו'** כלומר שהיראה הוא העיקר כמ"ש פ"א דהל' מלכים עיי"ש:

הלכה כא

אלא הרי הוא כשאר כהנים וכו'. בשלהי הוריות ופרק כהן גדול אמרו כמה דברים שוה לכהן גדול ורבינו השמיטם לא ידעתי למה:

הלכה כב

וכהן גדול שעבר וכו'. מרן ז"ל ציין מהירושלמי והפר"ח והמל"מ ציינו מגמרא דידן דף י"ח אך בירושלמי מבואר יותר:

פרק ה

הלכה א

כהן גדול צריך וכו'. התוס' יו"ט ז"ל פ"א דעדיות הקשה לרבינו דלמה לא מנה באלו ההלכות אותם הפסולים להיות כהן גדול דמיתנו בשלהי קידושין כמו שהזכירם בפ"א דהל' מלכים עיי"ש והדבר תמוה הרבה דהתם בהל' מלכים הזכיר רבינו כהן גדול ג"כ להדיא וכבר הושג מהכנסת הגדולה ז"ל עיין עליו אם לא שנאמר דלא הוה גריס כהן גדול שהרי הביא דבריו שם:

הלכה ד

והסגן ומשוח שעבר. פי' שזה הכהן גדול היה סגן תחילה דהא קי"ל למה תיקנו סגן לכ"ג שאם אירע בו פיסול נכנס ומשמש תחתיו ומשוח שעבר הוא הכ"ג ראשון ובנוסח אחר כתב יד המשוח:

הלכה ה

מת לו מת וכו'. מרן ז"ל תמה על רבינו דלמה כתב שאינו יוצא מפתח ביתו דהויא דלא כמאן וכו' ע"כ. ונראה לענ"ד דאין צריך לתמיהא זו דמדיהיב טעמא ר' יהודה דאגב מרריה דילמא מקרי ואתי ונגע מבואר מעצמו דמן המקדש דקאמר לאו דוקא ומשום דעיקר ישיבתו בבית המקדש קאמר הכי דאל"כ כיון דטעמא דילמא מקרי ונגע מה לי מביתו מה לי מבית המקדש ובספ"ז דהל' אבל כפל רבינו דין זה ומרן ז"ל הקשה על רבינו ותירוצו עולה כמ"ש כאן והרב לח"מ ז"ל הקשה עליו שדבריו סותרים למ"ש כאן עיין עליו והדבר מבואר דלתירוצו שם בהכרח צ"ל דפסק כר"י ואין כאן סתירה כלל עיי"ש: **הסגן מימינו וכו'**. מרן ז"ל הקשה דלמה השמיט רבינו מ"ש בגמ' אבל משוח שעבר לא אתי גביה מאי טעמא חלשא דעתיה סבר קא חדי בי ע"כ. לא זכיתי להבין קושיא זו דהא מכיון שרבינו לא הזכיר בזו אלא סגן וראש בית אב כמ"ש בדין הקודם מינה דמשוח שעבר לא ואי משום שהיה לו להזכיר הטעם נראה דאין בזה קפידא דאין נפקותא לענין דינא:

הלכה ח

כהן גדול וכו' ומעידין עליו. משמע דהוא אינו מעיד לאחרים אלא למלכי ישראל כמ"ש אח"ז ואם היתה עדות למלך ישראל ה"ז הולך לבי"ד הגדול ומעיד וכ"כ פ"א דהל' עדות הל' ג' ופי"א הל' ט' אך בפ"ג דהל' מלכים הל' ז' פסק סתמא עיי"ש וידוע דפשט הסוגיא ומסקנא דמילתא אינו כן אלא דאין מעידין למלכי ישראל כלל וכבר מרן הקדוש צדד הרבה להליץ בעד רבינו וע"ע להרב לח"מ ז"ל שם ומ"מ עדיין קשה ממ"ש בפירוש המשנה עיי"ש:

הלכה יא

בזמן שכהן גדול וכו'. בהגהות הרמ"ע מפאנו כתב יד מצאתי שכתב על דבר מרן ז"ל לפי גירסת וכו'. ונראה לענ"ד שטעות נפל בספרים ובמקום לבית קודש הקדשים צריך להגיה לקדש ומוכרח הוא כמ"ש בהלכות עדות שלנו פ"ג חבית הרואה וח"ו שעלה על דעת התוס' כן גם מ"ש צ"ל דהא דתנן הגביה לו את הפרכת שלפי דבריו גם שם היה פרכת לענ"ד אינו מוכרח דאיכא למימר דהאי פרכת הוא הפרכת התלוי בפתחו של אולם שלא היו שם דלתות וכמ"ש המפרשים ומ"מ על פתחו של היכל היה שם ג"כ פרכת וכדאמר בפ' הוציאו לו אמר רב זירא אמר רב י"ג פרוכות היו במקדש ז' כנגד ז' שערים שהיו בעזרה שתים אחד לפתחו של היכל ואחד לפתחו של אולם ושתים בדביר

ושתים כנגדן בעליה עכ"ל מ"ש על התוס' ז"ל גם הרב באר שבע ז"ל תמה הרבה על ר"ת והוא פשוט דודאי בקודש הקדשים לא היה נכנס אלא ביום הכיפורים דוקא עיי"ש.
אך מ"ש שם על דברי רבינו שכתב
וכיון שישמע הסגן וכו' דבמתני' תני הממונה ואינו סגן דהסגן היה הולך לימין הכהן גדול לעולם עיי"ש, לענ"ד לא קשיא מידי וגם רש"י ז"ל והרע"ב בכל מקום דתנן ממונה מפרשי סגן וכ"כ רבינו להדיא פ"ד הל' ט"ז דהסגן נקרא ממונה ויהיה עומד לימין כהן גדול תמיד עיי"ש וכיון שכן אותו שכתב רבינו לעיל אחד בימינו הוא הסגן אלא שכשנכנס הכהן גדול לבדו ממתין לו עד שיצא ומגביה לו את הפרכת. ומה שהקשה עוד שם מהירושלמי דתני חמשה דברים שהיה הסגן משמש ולא תני הא הא לא מכרעא לדעת רבינו ודעימיה די"ל דשמוש קל כזה להגביה הפרכת לא חשיב ולהכי לא חשיב ליה ולמ"ש הרמ"ע ז"ל לדברי מרן שכתב שלפי דברי רבינו גם שם היה פרכת ודאי שנראה תמוה הרבה שהרי רבינו פסקה להההיא די"ג פרוכות פ"ז הל' י"ז ויותר יש לתמוה על התוס' יו"ט ז"ל פ"ז דתמיד שכתב על דברי מרן ז"ל דזה לא שמענו בשום מקום שגם על ההיכל היה פרכת ע"כ. וכבר הושג מהאחרונים ז"ל. ועוד ראיתי שם להתוס' יו"ט שהקשה דלמה מגביה לו הפרכת בצאתו ואינו מגביה לו בבואו אל הקדש ותירץ דהפרכת היה מוגבה ועומד כל היום ע"י קשרים ויתידות וכו' אלא שכשנכנס הכהן גדול היו מסירין הקשרים והיתדות וכו' ע"כ. ואילו היה מביא ראיה לדברים אלו החרשנו אך מצד הסברא אינו נראה אלא שבהכנסו להיכל הוא בעצמו היה מגביהו כדי ליכנס וזהו כבודו לחבב המצוה על דרך ונקלותי עוד מזאת משא"כ ביציאתו שכבר כלתה מצותו אינו דרך כבוד שהוא בעצמו יגביהו אלא הסגן שעומד לימינו תמיד וזה כפתור ופרח:

הלכה טו

כשיגדל הכהן וכו'. עיין מ"ש מרן ז"ל וכבר כתבתי הנראה לענ"ד בזה בפ"ג הל' ז' עיי"ש:

הלכה טז

ואם עבד וכו' וכן כהן גדול וכו' עבודתו כשרה. הכי איתא בתוספתא וירושלמי סוף שקלים אמנם בתורת כהנים דף ט' פרשת צו תני עד שלא הביא עשירית האיפה משלו עבודתו פסולה ופי' הרב קרבן אהרן ז"ל שם מדכתיב זה דהוי לעיכובא והכי מסתברא דהתם קתני תמיד אף בשבת אף בטומאה שמע מינה דקרבן צבור היא מדדחיא שבת וטומאה והכי איתא בפ' התכלת (מנחות דף נ') תנן חביתי כהן גדול דוחות את השבת מנא הני מילי דבי ר' ישמעאל תנא תיעשה אפילו בשבת אפילו בטומאה אביי אמר אמר קרא סלת מנחה תמיד הרי היא כמנחת תמיד ע"כ. וכן פסק רבינו להדיא פ"ג דתמידין

ומוספין הל' י"ח ואין לומר דהא דחביתי כהן גדול דחו שבת היינו חוץ ממנחת החינוך שהרי שם בתו"כ דרשו בסוף הפרשה דף י"א יכול מה אהרן דוחה את השבת ואת הטומאה אף בניו כן ת"ל זה ע"כ הרי מבואר דמנחת חינוך דכהן גדול דחיה שבת ונכלל במ"ש רבינו פ"ג דתמידין ומוספין כנ"ל והתוס' ז"ל שם דף ע"ח ד"ה אחת להמשחו וכו' כתבו ויש מפרשים כגון שעמד ביום הכיפורים דאיכא עבודת יום הכיפורים בכהן גדול ולאו מילתא היא דהא קרבן יחיד אין קרב ביום הכיפורים ובפ"ק דיומא בעי אם אירע פיסול בכ"ג במה מחנכין את השני בי"ה ע"כ ואין ספק דמההיא דיומא דף י"ב משמע דאף קרבן חינוך דכ"ג לא דחי יוה"כ מדמהדר תלמודא עליה במה תהיה חינוכו ולא מצאתי דרך אלא לומר דהא דדחי שבת וטומאה היינו דוקא בזמן הקרבתו דהיינו עם תמיד של שחר כמ"ש רבינו פ"ג דתמידין ומוספין ולכך אמרו שם פשיטא אירע בו פיסול קודם תמיד של שחר מחנכין אותו בתמיד של שחר אלא אירע בו פיסול אחר תמיד של שחר במה מחנכין אותו וכו' ובתמיד של שחר היה מביא החינוך ומקריב אותו אמנם אחר הקרבת התמיד שכבר קיימו מצות חביתין לא דחי יוה"כ ולכך כתבו התוס' דהו"ל קרבן יחיד כלומר כל שלשתן ומכח זה נתאמץ המל"מ ז"ל לומר דטעות סופר הוא בתו"כ וצ"ל עבודתו כשרה וחלק על הקרבן אהרן ז"ל עיין עליו. אמנם לשון התו"כ משמע דפסולה קאמר דקתני עד שלא הביא וכו' ומההיא דיומא לא קשיא דכיון דמסיק דעבודתו מחנכתו היינו הך כאילו הקריב הקרבן חינוך שלו ועבודתו כשרה:

פרק ו

הלכה א

לפיכך תיקנו נביאים הראשונים. הם שמואל ודוד כמ"ש פ"ג הל' ט' ופ"ד הל' ג' ועיין בס' ידי אליהו ז"ל:

הלכה ד

והיא יתירה להן. נראה עיקר כמ"ש מרן ז"ל דגירסא אחרת היתה לו לרבינו בגמרא מכיון שהעתיק כ"כ בפשיטות כאן ובפירוש המשנה וגם הסמ"ג ז"ל העתיק כדברי רבינו עיין עליו וסדר תפילה זו עיין לשו"ת הרשב"א סי' קצ"ז:

הלכה ח

שמנת ימי חנוכה וכו'. על מ"ש מרן ז"ל ולפי שהם מדברי סופרים וכו', עיין מ"ש פ"ג דהלכות חנוכה. ומ"ש מרן ז"ל לא היו מתפללין תפלת מנחה וכו' פי' בקיבוץ על דרך מ"ש בהל' ד' ואילו תפילת מנחה גופה חובה היא עכ"פ:

הלכה ט

וזהו קרבן העצים. אף דהעצים עצמן חשובין קרבן, כמ"ש רבינו רפי"ד דמעשה הקרבנות מדכתיב ולקרבן העצים מ"מ להראות חיבת מצותן היו מביאין ג"כ עולות נדבה. ומזה יש ללמוד דמ"ש רבינו אח"ז

ודבר זה מנהג אפשר דקאי ההא דאלו העולות שהיו מביאין לא היו מתקנת חז"ל דמן הדין א"צ שום קרבן אלא מנהג יפה שנהגו בו ישראל. וניחא נמי לקושיית המל"מ ז"ל שהקשה דרבינו פ"ח דשביתת יו"ט כתב דבערב פסח אחר חצות אסור מן הדין בעשיית מלאכה מפני שיש בו שחיטת הפסח וקרבן חגיגה ואיך כתב כאן דאיסור עשיית מלאכה הוא מנהג ותירץ דאפשר דשאני קרבן פסח וחגיגה שהוא כולל לכל ישראל אבל יחיד המביא קרבן לא אסרו אלא שישראל נהגו כן עיי"ש. ומלשון הירושלמי שהוציא רבינו אותו דין אין נראה כן שהרי אמרו הטעם שאינו בדין שתהא עסיק במלאכה וקרבנך קרב כמ"ש הרב המגיד ז"ל שם ולפי טעם זה (מי) [מה] לי שיהא קרבן כולל או פרטי ולכך אם נפרש דדבר זה מנהג שכתב רבינו דקאי אבל מה שכתב לעיל אתי שפיר דעיקר איסור מלאכה הוא מפני המנהג שנהגו להביא הקרבנות וכו' ולפ"ז מן הדין אסורים מטעם הקרבן.

עוד הקשה המל"מ ז"ל מהסוגיא שהביא מרן ז"ל פעם אחת חל ט' באב להיות בשבת ודחינהו לאחר השבת והתענינו בו ולא השלמנו מפני שיום טוב שלנו היה ע"כ ואי אמרת שאיסור התענית אינו אלא מנהג איך יתכן שנדחה תענית שהוא תקנת חכמים מפני המנהג וכו' ע"כ. ומלבד מ"ש לעיל דמנהג זה שכתב רבינו קאי לעיקר הדין דהיינו להבאת העולות ומינה נמשך איסור התענית מן הדין עוד נראה לומר דמהא לא קשה דבשלמא אם היה ט"ב בו ביום ולא השלימו אז היתה קושיתו בעצם משא"כ בדחוי שהרי ט"ב חל להיות בשבת ודחהוהו ליו"ד באב שהיה היו"ט שלהם אף שמחמת מנהג הוא אלים כוחיה לגבי ט"ב הנדחה:

הלכה י

אפילו יחיד וכו'. ודבר זה מנהג (בנוסח אחר כתב יד אין שם ודבר זה מנהג) משמע שלא היה מביא שום קרבן עם נדבת העצים ומה שהיה אסור בהספד ותענית ועשיית מלאכה היינו טעמא כמ"ש פי"ד דמעשה הקרבנות דהעצים נקראו קרבן דכתיב ולקרבן העצים וכאן השמיענו שאין דינן כהקרבת קרבן ממש ליאסר בכל אלו אלא דהם מעצמן נהגו כן וקבעוהו חובה כאילו הוא קרבן גמור ושיטת המל"מ ז"ל שכתבנו לעיל אין האיסור אלא בקרבן כולל:

הלכה יא

אנשי מעמד וכו'. פ"ב דתענית אנשי משמר ואנשי מעמד אסורים מלספר ומלכבס ובחמישי מותרים מפני כבוד השבת ורבינו העתיקו כאן לענין אנשי מעמד ובפ"א דביאת מקדש הל' י"ב העתיקו באנשי משמר ומרן ז"ל הקשה שם דלמה השמיט דבה' מותרים מפני כבוד שבת. ונראה לענ"ד שסמך למ"ש כאן מפני כבוד שבת דכבוד שבת עדיף וידוע:

פרק ז

הלכה א

ט"ו ממונים וכו'. ידוע דהראב"ד ז"ל השיג על רבינו שלא מנה הממונה על מנין הפתילות ע"כ. ותמה מרן ז"ל עליו דבמקום אפריון נמטייה השיג עליו דאף דבירושלמי אמרו כן מ"מ בגמ' דידן ביומא דף כ"ג אסיק אביי כדברי רבינו וכו' ע"כ. ואפשר דהראב"ד ז"ל הבין דאביי ספוקי מספקא ליה והשיג על רבינו שהיה לו להביא השני פירושין תוס' יו"ט ז"ל:

הלכה ב

משמרין את הזמנים. בדפוס מגדל עוז נמחק:

הלכה ד

זה שעל השומרים וכו'. כבר ביארו רבינו סוף הלכות בית הבחירה וכאן כפלו לפרש המנין וכו':

הלכה ו

בערב שבת וכו'. כבר ביאר רבינו פרטי דין זה פ"ה דהלכות שבת הל' י"ט וכאן כפלו להשמיענו הממונה על זה וגם לבאר שבחצוצרות דוקא הוא כמ"ש בסוף הדין:

ואין תוקעים למילוי המים בשבת. כן הגיה מרן ז"ל אכן קשה קצת דמדיוק הלשון משמע דהיה שם מילוי אלא דאין תוקעים בו וזה אינו דהא תנן פרק לולב וערבה שהיה ממלא מערב שבת ונראה דהיינו טעמא מפני שהיו ממלאים מן השלוח שהוא מעיין חוץ לירושלם כמ"ש רש"י ז"ל ופסקו רבינו פ"י דתמידין ומוספין לכך צ"ל דמילוי זה היינו מן החבית שהיו ממלאין מע"ש כמ"ש שם רבינו:

הלכה יג

משלשים יום לל' יום וכו'. יש לתמוה על רבינו שהשמיט מ"ש בסיפא דהך מתני' ספ"ד דשקלים ואם התליעה סלת התליעה לו ואם החמיץ יין החמיץ לו וכן הקשה התוס' יו"ט

ז"ל שם. וראיתי להפר"ח ז"ל שכתב שרבינו סמך למ"ש גבי קינים בהל' ט' דקן שנפסל נותן אחר תחתיו עיי"ש. אך אין זה מספיק דביין איכא רבותא טפי שהרי סתם נסכין היו באין מיהודה שאין יינן מחמיץ כדאיתא בפ' אלו עוברין (פסחים דף מ"ב) ואפ"ה אם החמיץ היה חייב להחליפו וכמ"ש הרב קול הרמ"ז ז"ל ופ"ו דאיסורי מזבח הזכיר רבינו היינות שפסולין לגבי מזבח ולא הזכיר יין שהחמיץ כלל לא ידעתי למה ואף שהוא נלמד מתוך אותם שהזכיר שם כיון שהוזכר במשנה נראה שהיה לו להזכירו מ"מ כעת אין לנו אלא דברי הפר"ח ז"ל:

הלכה יד

הכהנים וכו'. בירושלמי אמרו ע"י שהיו מהלכין יחיפין ואוכלים בשר ושותים מים. ורבינו לא הזכיר שתיית המים והזכיר קלות הבגדים שלא הוזכר בירושלמי אפשר דמכיון שהיה רופא מובהק ידע שאלו הדברים הם המזיקין:

הלכה טז

ושתי פרוכות היו עושין וכו'. (עפ"י מ"ש) [עיין כ"מ] ז"ל פ"ד דבית הבחירה הל' ב' ועיין מ"ש [שם]:

הלכה יז

וי"ג פרוכות היו וכו'. מכאן קשה למ"ש מרן ז"ל פ"ה הל' י"א שלפי דברי רבינו צ"ל דגם בהיכל היה פרוכת דהלא כאן כתבו רבינו להדיא והיא מימרא דרב זירא מפורשת בפ' הוציאו לו (יומא דף נ"ד) ועי' מ"ש [שם]:

הלכה יט

וכל הכלים וכו'. ואין צריכין שום קידוש דעבודתן מקדשתן כמ"ש בפ"א הל' י"ב:

הלכה כ

זה הממונה וכו'. הראב"ד ז"ל השיג אומר אני שהוא פינחס המלביש ומרן ז"ל כתב עליו ואיני יודע מה מלמדנו. ואפשר דכוונת הראב"ד ע"פ מ"ש בירושלמי פ"ה דשקלים פינחס המלביש שהיה מלביש בגדי כהונה גדולה ע"כ. ורבינו לא הזכיר ההלבשה שהוא עיקר תו קשה דלקמן [פ"ח] הל' ח' משמע שהכהנים עצמן הם המוצאין הבגדים מהחלונות והם הלובשים את עצמן ומחזירין אותם למקומם וכן הקשה הרב בס' עבודת ישראל ז"ל ולא תירץ כלום אך הדבר מצד עצמו מבואר דכיון שכתב רבינו
דמתחת ידו נעשה הכל ולשכה היתה לו במקדש משמע שבלשכה ההיא היה מניח הבגדי כהונה דהיינו מ"ש לקמן וכיון שמתחת ידו נעשה הכל הרי הכל בכלל:

פרק ח

הלכה א

והאבנט לבדו רקום בצמר. קשה למה לא ביאר דהיה בו ד' מינין וכמ"ש גבי פרכת פ"ז הל' ט"ז וגבי מעיל פ"ט הל' ד' וכמ"ש ביומא דף ע"א אלא דנין מאבנט ופירש"י דיש בו נמי ד' מינין וכל אחד כפול ששה וכשזורין יחד הו"ל כ"ד ע"כ והסמ"ג בעשין קע"ג העתיק כדברי רבינו והוסיף וכתיב ואת האבנט שש משזר ותכלת וארגמן תולעת שני מעשה רקם הרי דפסוק מפורש ג"כ הוא והמל"מ ז"ל הניחו בצ"ע. ולענ"ד נראה הדבר פשוט דרבינו לישנא דקרא נקט דכתיב בפרשת תצוה ואבנט תעשה מעשה רקם ובפרשת פקודי כתיב ואת האבנט שש משזר ותכלת וארגמן וכו' א"כ המעשה רקם דכתיב בתצוה היינו מד' מינין ורבינו שהעתיק רקום בצמר היינו נמי מד' מינין שהרי התכלת וארגמן ותולעת שני צמר היו כמ"ש לקמן הל' י"ג ואופן הרקום ביארו שם הל' ט"ו ובנוסח אחר כתב יד אין שם רקום אלא כפול:

הלכה ב

והוא דומה במעשיו לאבנט כהן הדיוט., משמע שבא לדמות האבנט של כהן גדול לאותו של כהן הדיוט ובדין שהזכיר מרן ז"ל בדיבור הקודם משמע דכהן הדיוט הוא הלמד מכ"ג ובדפוס מגדל עוז וכן בקרית ספר כתוב ואינו דומה במעשיו וכו' ומכח הנ"ל ערב לו להמל"מ ז"ל גירסא זו. אמנם נראה לענ"ד כל הנוסחאות וכן גירסת הסמ"ג ורבינו לא נחית לזה הדקדוק אלא נחית לאשמיענו עיקר הדין. ומ"ש בספרי רבינו **לפיכך נקראת מגבעת** בנוסח אחר כתב יד מוסיף נקראת מצנפת:

הלכה ג

ושתי כתנות אחרות היו לו. כן העתיק מרן ז"ל וציין משנה פרק ג' וקשה דשם לא נמצא דין זה ולישנא דמתניתין דף ל"ד בשחר היה לובש (הנדויין) [פלוסין] של י"ב מנה ובין הערבים [הנדויין] של ת"ת זוז (י"ב מנה) ופירש"י בשחר בגדים שלובש וכו' ע"כ הרי דכולן שוין והכי מוכח בגמ' דיליף לה מבד בד בד בד ד' פעמים וכן הקשה המל"מ ז"ל והניחו בצ"ע. ומאי דנראה לענ"ד דרבינו מפרש לה בכתנת דוקא מכח מ"ש שם תני רב הונא בר יהודה ואמרי לה רב שמואל בר יהודה אחר שכלתה עבודת ציבור כהן שעשתה לו אמו כתנת לובשה ועובד בה עבודת יחיד ובלבד שימסרנה לציבור וכו' ר' ישמעאל בן פיאבי עשתה לו אמו כתנת של מאה מנה וכן ר' אלעזר בן חרסום עשתה לו אמו משתי רבוא וממנה למד רבינו שזה החשיבות דקתני מתני' קאי אכתנת דוקא

שהוא החשוב שבד' בגדים ומפרש בד אחרון לכתנת שהוא המובחר שבהם. וקרוב לזה מצאתי להרמ"ע מפאנו ז"ל סי' ק"ב ודייק לה מהפסוק דכתנת בד קדש ילבש דקפיד קרא אכתנת ועוד כתב שם דתיבת אחרות שכתוב בדברי רבינו היא טעות סופר עיי"ש והדין עמו דמתיבת אחרות משמע דשלשה היה לובש וזה מנ"ל אמנם מרן ז"ל העתיק אחרות וכן הקשה המל"מ ז"ל ולא תירץ כלום עיין עליו והקרוב אלי דבאיזה מקום מצאו רבינו דרב גובריה:

ומקדיש התוספת. כתב מרן ז"ל דכן משמע שם בגמרא והקשה המל"מ ז"ל דלא מצא שם אפילו רמז לזה עיי"ש. ולענ"ד נראה עם מ"ש שם בפירוש המשנה וזה לשונו ואומרם אם רצה להוסיף מוסיף משלו ובתנאי שיתנו אותו התוספת להקדש ע"כ והיינו מ"ש בגמ' ובלבד שימסרם לצבור ומסירן לציבור קרי ליה הקדש וזו היא כוונתו כאן דמקדיש התוספת כלומר שימסור לציבור וכמ"ש בהל' ז' עיין שם שהוא מבואר:

הלכה ד

היו מטושטשין או מקורעים וכו' עבודתו פסולה. ברייתא בזבחים דף י"ח אך יש לתמוה דבפ"א דביאת מקדש הל' י"ד כתב דעבודתו כשרה ולא חללה והיא תמיה עצומה וביתר שאת על כל נושאי כלי ביתו של רבינו שלא נתעוררו בה גם הסמ"ג ז"ל בלאוין ש"ב העתיק דעבודתו כשרה ובעשין קע"ג העתיק כדברי רבינו כאן והוא דבר תמוה הרבה ומאי דאפשר כעת שחז"ל לא נתנו שיעור לא לקריעה ולא לטשטוש בטיט ובהכרח צ"ל דשיעורן בדבר שהוא גנאי לבגד וכמ"ש רש"י ז"ל מקורעים ואפילו הם חדשים דלאו בגד הוא הראוי דבעינן לכבוד ולתפארת ע"כ משמע קצת דהוי קרע גדול ומדקתני מקורעים נראה שהרבה קרעים קאמר וכן משמע עוד מפי' רש"י ביומא דף כ"ד ד"ה לרבות שחקים וכו' ולכך עבודתו פסולה משא"כ בקרע דמת דעליה הזכיר קרא דמסתמא הוא קרע קטן לבדו כי היכי דפרועי ראש לא מחיל עבודה וכמ"ש פ"ב דתענית גם קרועי בגדים על מת ודומיא אף דידיה שחייב מיתה לא מחיל עבודה שוב זיכני השי"ת ומצאתי להרדב"ז ז"ל שנדפס מחדש סי' צ"א דף נ' שכתב כן וששתי כעל כל הון. ומ"ש בספרי רבינו **ומושלשין** טעות סופר הוא וצ"ל משולשלין וכן הוא בשאר נוסחאות:

הלכה ה

כל בגד וכו' אלא מניחן לפתילות. ולא ביאר לאיזה פתילות אפשר שסמך למ"ש בהל' ו' שיש מהם לשמחת בית השואבה ויש למנורה ושם דקדק מרן ז"ל שהשמיט המצנפת וכו' אי נמי משום דמצנפות דקות ביותר ולא חזו לפתילות לכך השמיטו ע"כ וממ"ש כאן כל בגד נראה דגם מצנפת בכלל. ועיין להמל"מ ז"ל [בהל' ו'] שכתב שהחליל אף

שאינו אלא משום שבות אינו דוחה את השבת וכו' ע"כ ובפ"ג הל' ו' פסק רבינו דהחליל צורך קרבן הוא ודוחה שבת ועיין מ"ש [שם]:

הלכה ז

כל בגדי הכהנים וכו'. ויחיד שהתנדב וכו'. מרן ז"ל ציין מפ"ג דיומא (ירושלמי) [וירושלמי פ"ד דשקלים] והוא תמוה דביומא איתא אחר שכלתה עבודת צבור לובשה ועובד בה עבודת יחיד ופי' רש"י כף ומחתה וכו' ומדברי רבינו משמע דאף לעבודת צבור שרי והרב חיים אבועלפיה ז"ל דף ל' הניחו בצ"ע והמל"מ ז"ל תירץ דרבינו לא פסק כהך דיבמות מכח סוגייאות אחרות עיי"ש ומ"מ דברי מרן ז"ל עדיין צ"ע אם לא שנאמר דלא ציין מההיא דיומא אלא לענין מסירה לציבור אבל לעבודת יחיד מדחזינן לרבינו שפטר בכלי שרת ועצי המערכה וכל קרבנות הציבור מהמשנה דגמרא דתענית ובתוספתא פ"ב דשקלים שלא התנו כן משם למדו רבינו דאפילו עבודת צבור שפיר דמי וק"ל:

הלכה יא

בגדי כהונה וכו' חוץ מן האבנט וכו'. כתב מרן ז"ל ואע"ג דאסיק התם רב אשי דבגדי כהונה לית [בהו] משום כלאים משום דקשין הם היינו לענין הצעה וכו' ע"כ וקשה דלר"א אפילו תחת ראשיהן שרי ורבינו פסק פ"ח דבית הבחירה הל' ו' דמניחין אותן כנגד ראשיהן דמשמע דתחת אסור ומדלא הזכיר שם מרן דברי ר"א משמע שמפרש דדרך דחיה הוא דקאמר כלומר דאפשר לאוקומי מתני' כפשטה אך מ"ש שם ואע"ג דבתר הכי משמע דבגדי כהונה ניתנו ליהנות מהם איכא למימר דההיא דרך לבישה דוקא ע"כ כלומר דדרך הצעה אסור וזה נראה היפך מ"ש כאן וכן הקשה בספר לחם יהודה ז"ל. ולענ"ד נראה דכוונת מרן שם אינו אלא מצד ההנאה אבל מדין כלאים לא נחית התם והכא דנחית לכלאים לדין שאסר הלבישה זולתי בזמן העבודה בא להכריח דאפילו מאן דהתיר ההצעה בלבושה מודה דאסור לשיטת רבינו שהתיר ההצעה בקשין בפ"י דכלאים הל' י"ג ואסר לכהנים תחת ראשיהם י"ל דמדכתב רבינו ביום עבודתו משמע ביום דוקא שהוא זמן עבודתו ולא בלילה ולכך אסר אאבנט תחת. ולמ"ש מרן ז"ל ומפני שראה הראב"ד חולשת הדברים אלו וכו' ע"כ. קשה קצת דהרי בסוף הלכות כלאים השיג בלשון טעות אך י"ל דהיא הנותנת דכאן חזר בו. ברם חזות קשה ראיתי להרדב"ז ז"ל שנדפס מחדש סי' צ"ז דף נ' שנשאל בלשון זה של רבינו שהעתיקו כהן הדיוט וכו' אף בכהן גדול שייך מפני האבנט ותו דחשן ואפוד אית בהו נמי שעטנז וכו' והשיב ז"ל דחשן ואפד קשין היו ולכך מותר ללובשן אפילו שלא בשעת עבודה אבל

מעשה האבנט אינו קשה שהרי היה רקום בצמר ויש בו כלאים של תורה וכו' ע"כ והרי גמרא ערוכה דריש פ' בא לו לא איירי אלא באבנט וקאמר עלה רב אשי דשרי לכהנים להניחם תחת ראשיהם משום דקשין הם ועיין עוד בס' בתי כהונה עיי"ש בארוכה:

הלכה יג

ותכלת האמורה בכל מקום וכו'. בפ"ב דהל' ציצית סדר רבינו עשיית התכלת בדם חלזון וכאן סתם הדברים מפני שבגמ' לא הוזכר אלא גבי ציצית אך הדבר פשוט דהוא הדין לענין בגדי כהונה תדע דבפ' התכלת (מנחות דף מ"ב) ילפי לה מכליל תכלת דכתיב בבגדי כהונה כמ"ש תוס' שם:

הלכה יד

כל מקום שנאמר בתורה וכו'. זבחים דף י"ח ת"ר בד שיהיו שזורין בד שיהיה חוטן כפול ו' וכו' ורבינו השמיט שזורין בכולן צ"ל דס"ל דכל דבר שהוא כפול מוכרח שיהיה שזור כדי שיהיה קל לאריגה. ועל מ"ש

ומקום שנאמר בד אם היה חוט אחד לבדו כשר נראה שהוא מפרש מ"ש שם הא למצוה הא לעכוב דחוטן כפול ו' הוא למצוה ואם לא עשה אלא חוט אחד סגי הא לעכוב דהיינו בוץ ועיין בכל זה להמל"מ ז"ל:

הלכה טו

כל מקום שנאמר בתורה וכו'. עיין מ"ש בזה בפ"ד דהלכות גרושין הל' ו':

פרק ט

הלכה א

קדש מלמטה לה' מלמעלה. הדבר מבואר שמוכרח לומר שכך היתה גירסתו של רבינו בגמרא אלא שמרן ז"ל נראה שהיה גורס כן בההיא דבמה אשה אמנם בפ"ק דסוכה היה גורס כגירסתינו אך בירושלמי פ"ק דמגילה איתא כגירסת פ"ק דסוכה להדיא וכיון שכן קשה טובא בדברי מרן למה רבינו לא פסק כן מאחר דגירסא דפ"ק דסוכה מסכמת להירושלמי משא"כ אם נאמר דבשני המקומות היה גורס כן אתי שפיר ועיין להכנסת הגדולה ז"ל שהעמיק הרחיב הרבה בזה עיי"ש. שוב ראיתי בילקוט שהביא גירסא כדברי רבינו עיי"ש:

הלכה ב

והאותיות בולטות לפניו. מדברי מרן ז"ל נראה שהיה כותב ואח"כ חופר והוא קשה מאד דכיון דהחפירה היתה מאחריו איך שייך שיכתוב והיותר קשה דבסוגיא דגיטין

דף כ' נראית היפך זה וכמו שכתבתי בס"ד בפ"ד דהלכות גירושין הל' ו' עיי"ש גם הרב קרית ספר ז"ל לא הזכיר תיבת כתיבה כלל נראה פשוט שהבין מדברי רבינו שהחפירה עצמה נקראת כתיבה והכי מסתברא שהרי בציווי מעשה הציץ פרשת תצוה אין שם אלא פיתוחי חותם והכי מוכח נמי מדין אבני החשן לקמן הל' ז' עיי"ש:

הלכה ג

והקורע פי המעיל לוקה וכו'. בספר קרבן חגיגה סי' ס"ח רצה להבין דקריעת המעיל אפילו שלא בדרך השחתה לוקה ונסתייע ממ"ש רבינו בפ"ח דמעשה הקרבנות הל' כ' עיי"ש מלבד הדוחק המבואר דאיך אפשר שיהיה חילוק בינו לשאר בגדי כהונה ושניהם בלאו אחד נאמרו ונכללו ואי משום דקדוק לשון רבינו הא לא מכרעא כלל דא"כ בואו ונדקדק דדוקא פי המעיל קאמר ואם קרע שאר חלקי המעיל יהיה פטור וזה לא ניתן ליאמר דיהא חמור הלמד מהמלמד גם המל"מ ז"ל כתב עליו דליתא עיי"ש. ודע דהרב קרית ספר אחר שהביא דברי רבינו כתב דנראה לו דבגדי כהונה אפילו לצורך אסור לקרעם ולקי לעולם עיי"ש. וקשה דבפרק דם חטאת תנן בגד שניתז עליו דם חטאת קורעו כדי שיבטל מתורת בגד ופסקו רבינו פ"ח דמעשה הקרבנות הל' י"ט אם לא שנאמר דהתם בבגד חול קאמר ומזה יש להכריח דמעיל שכתב שם לאו דוקא ודלא כהרב קרית ספר ז"ל וכן פסק רבינו לקמן הל' י' גבי מזיח החשן וכו':

הלכה ו

ארכו אמה ורחבו זרת וכו'. הזרת מבואר בפסוק רבוע יהיה כפול זרת ארכו וזרת רחבו אמנם האמה אינה וצ"ל דאין זו כשאר אמות של מקדש שהיו בת ששה טפחים דא"כ הו"ל טפי מג' זרתות:

ומפתח על האבנים וכו'. בסוטה דף מ"ח ולר' נחמיה שמיר למאי אתא מבעי ליה לכדתניא אבנים הללו אין כותבים אותם בדיו משום שנאמר פתוחי חותם ואין מסרטין עליהם באיזמל משום שנאמר במילואותם אלא כותב עליהן בדיו ומראה להם שמיר מבחוץ והן נבקעות מאיליהן וכו' ורבינו פ"א דבית הבחירה פסק כר"נ עיי"ש:

הלכה ז

וכותב בתחילה למעלה וכו' וכותב למטה וכו'. ולא ביאר רבינו על מה היתה כתיבה זו דהרי אין שם אלא י"ב אבנים ועליהם הי"ב שבטים גם לא בגמרא ולא ברש"י ולא בתוס' אין שם שום גילוי דהא א"א לכתוב על בגד עב כזה שחוטיו כפולין כס':

הלכה ט

וכך היו כותבים וכו'. מרן הקדוש פלפל בדברי רבינו מפני שהבין שפסק כרבי חנינא בן גמליאל ודבריו דחוקים כמבואר ולענ"ד נראה שפסק כת"ק ומפרש שניה כתולדותם ולא ראשונה כתולדותם שבשניה נמשך התולדותם דהיינו שמעון בשניה אחר ראובן שהיה בראשונה לאפוקי שלא יכתוב הששה בני לאה על האבן הראשונה ומדקפדינן אתולדותם דהיינו כסדר שנולדו ויהודה צריך להיות מוקדם אם היו ארבעתם כסדר התולדה היה יהודה אחרון לכך היו כתובים כסדר הזה בשני אבנים ויהודה מוקדם אלא שהקדים יששכר וזבולון לנפתלי ודן אף שנולדו אחריהם לתת כבוד לבני הגבירה. אך מאי דקשה טובא מסדר נפתלי ודן שהרי דן נולד קודם לנפתלי ובס' שמע שלמה ז"ל הביאו ג"כ השיירי כנסת הגדולה כתב בפשיטות שהוא טעות סופר וצריך להחליפם. ואחרי המחילה הראויה אילו היה רואה שגם בפירוש המשנה פרק בא לו סדרם כן וכן בדפוס מגדל עוז וכן בהרב קרית ספר ז"ל לא היה כותב שהוא טעות סופר גם הסמ"ג ז"ל עשין קע"ג סדרם כן ובאמת סמך מצאתי לו ממ"ש במדרש פסוק נפתולי אלהים נפתלתי א"ר יוחנן אני נינפה היה לו לעשות לפני אחותי אילו שלחתי ואמרתי לו תן דעתך שהם מרמין בך לא היה פורש אלא אמרתי איני כדאי שיבנה העולם ממני יבנה מאחותי וכו' ע"כ נמצא דיש לו מעלה זו לנפתלי ולכך הקדימו לדן. שוב ראיתי להרב גט פשוט סי' קכ"ט ס"ק קכ"ז שכתב דכדי להשלים הכ"ה אותיות סדרם רבינו והוא נכון:

הלכה י

וכל המזיח וכו' דרך קלקול. מרן ז"ל ציין מפרק בא לו ושם לא נתפרש דרך קלקול וצ"ל שלימדו רבינו מנותץ אבן מאבני מזבח שפסק פ"א דבית הבחירה הל' י"ז וכמ"ש מרן גופיה:

הלכה יא

מכאן ומכאן. בנוסח אחר כתב יד מוסיף ושתי עבותות זהב מיכן מכתפות וכו':

פרק י

הלכה ב

ועל האבנט מפורש בקבלה וכו'. וכך קבל יונתן בן עוזיאל וכו'. דברי אביי ובריית מפורשת בזבחים דף י"ח והסמ"ג עשין קע"ג העתיק כדברי רבינו ולא ידעתי למאי אצטריך בדין זה להביא ראיה מדברי התרגום:

הלכה ג

וקושר הציץ למעלה מן המצנפת. פי' מאחריו דאילו מלפניו המצנפת היה למעלה מן הציץ ודאי דהא שערו היה נראה בין ציץ למצנפת. ועיין מ"ש מרן ז"ל דבס"פ ראשית הגז תניא כיפה של צמר היתה מונחת בראש כהן גדול ועליה ציץ נתון לקיים מ"ש ושמת אותו על פתיל תכלת ולא ידע למה השמיטו רבינו ע"כ. לענ"ד נראה דלא השמיטו וכבר הזכירו לעיל פ"ט הל' ב' ופתיל תכלת למטה ממנו וכו' ודלא כפי' רש"י ז"ל וכן מצאתי להרב תורת חיים ז"ל:

הלכה ה

כשם שהמחוסר בגדים במיתה ופוסל עבודה כך היתר בגדים וכו'. דברי רבינו מבוארים שהוא משוה היתר לחסר ובגמרא לא מצינו השוואה זו אלא לענין פיסול העבודה ורבינו הוסיף גם המיתה והכנסת הגדולה כתב בפשיטות שהוא ט"ס אך מכח שראה גם בס' החינוך ז"ל שכתב כן הצריכו עיון. והאמת נראה דרבינו השוה יתר לחסר וידוע דמיתה זו בידי שמים היא והשי"ת יודע האמת וידוע שדין זה אינו נוהג אלא בארבע עבודות ולא חש רבינו לפרש מפני שסמך למ"ש בפ"ט דביאת מקדש כי שם ביתו ועיין עוד להכנה"ג שם שהאריך גם בזה:

הלכה ו

ואם רצה להניחם בשעת העבודה מניח. אף דתפילין מצותן כל היום כדאשכחן באלישע בעל כנפים מ"מ קי"ל נמי בזמן שבין עיניך יהיו שתים לכך תלה הדבר ברשותו:

הלכה ח

או על עקבו. חלוקא זו ליתא בגמרא ואולי רבינו היה גורסא ומילתא אגב ארחיה קמ"ל דאף דקי"ל מדו שתהא כמדתו וכמ"ש רבינו פ"ח מ"מ לא בעינן שיגיעו עד עקביו:

הלכה ט

והוא שלא יחוץ וכו'. ידוע מה שהשיג הראב"ד ז"ל ומרן הקדוש הליץ ביושר בעד רבינו וכן מצאתי בשו"ת הרדב"ז ז"ל שנדפס מחדש סי' צ"ט ושם נתקשה במ"ש רבינו בהל' ביאת מקדש פ"ה הל' י"ז וכן אם היה דבר חוצץ בין ידו ובין הכלי שעובד בו פסל ולא חילק בין גדול לקטן ותירץ דסמך למ"ש כאן. ויש לגמגם שהרי מ"ש כאן והוא שלא יחוץ וכו' קאי אמה שסיים דאף בבגד שאין בו ג' על ג' לא יחוץ בין בשרו לכלי:

הלכה י

עשו בבית שני אורים ותומים וכו'. כתב מרן הקדוש הכי משמע מדאמרינן פ"ק דקדושין דבבית שני בקשו חכמים [אבנים] לאפוד ע"כ. והקשה עליו הרב לחם יהודה ז"ל דלמה

הוצרך להביא ראיה משם והוא מוכרח מעצמו כדי שלא יהא מחוסר בגדים וכו' גם אין משם ראיה דעיקר אורים ותומים הוא על שמות השבטים והאבות שבאבני החשן לא על האבנים שבאפוד כמ"ש רבינו בפרק הקודם גם מ"ש מהסמ"ג אינו ניתן לדברי רבינו דהסמ"ג ס"ל דאורים ותומים היינו השם המפורש כמ"ש בפ"ט הל' ו' עיי"ש עכ"ל לקושייא ראשונה הדבר פשוט דלא נחית מרן ז"ל אלא לדיוק לשון רבינו שכתב לשון עשיה ולא כתב בבית שני היו אורים ותומים ולכך הביא מההיא דקדושין ולקושיא שניה י"ל דאורים ותומים נקראו אפוד כמ"ש בשמואל א' כ"ג הגישה האפוד וכן בפרק ל' הגישה נא לי האפוד וכן נראה מדברי רבינו סוף הפרק וכיון שכן מ"ש בפ"ק דקדושין היינו על כל האבנים שהיו צריכין לחשן ואפד ולקשיא שלישית י"ל דלא נחית מרן אלא לסיועי לדברי רבינו שא"א בלתו דאל"כ הו"ל מחוסר בגדים וק"ל:

הלכה יא

ורואה בו במראה הנבואה. הכי מסתברא שהרי מצינו במלחמת בנימין שהשיב כמה דברים עלו כי מחר אתננו בידך בשופטים כ' וכן בדוד כי השג תשיג והצל תציל בשמואל א' סי' ל' עלה כי נתן אתן את הפלשתים בידך וכו' לא תעלה הסב על אחריהם ובאת להם ממול בכאים ויהי בשמעך וכו' בשמואל ב' ה' וכל זה אין השכל מקבלו כי אם ע"י מראה הנבואה: